

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo

Telefon 21 02 34 00

Besøksadresse Tullins gate 2

Kontingentkonto 8380 08 68621

Bankkonto annet 8380 08 68605

post@forskerforbundet.no

www.forskerforbundet.no

Foretaksnr 971 422 505

Deres ref:

Vår ref: 182593/1

Vår dato: 21.06.2018

Høringsuttalelse: regionreformen – ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven og overføring av andre oppgaver

Forskerforbundets høringssvar bygger på innspill fra tillitsvalgte og lokallag i fylkeskommuner, forvaltningsmuseer og andre virksomheter med forvaltningsansvar for kulturminner.

Generelle innspill

Det er en klar forutsetning i høringsnotatet at det bygges opp tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i fylkeskommunen til å håndtere de nye oppgavene knyttet til kulturminner. Å bygge opp ny kompetanse vil kreve flere ressurser enn det Riksantikvaren disponerer i dag. Samtidig ser vi det som en stor utfordring å få rekruttert nødvendig kompetanse til å håndtere bredden av nye oppgaver.

Forskerforbundet mener det må foreligge tydelige signaler om de økonomiske forutsetningene for oppgaveoverføringen før fylkeskommunen skal være operativ pr 1.1.2020 til å kunne gjennomføre nødvendige rekruttering og kompetanseoppbygging for de nye oppgavene. Statlig ansvar og finansiering har vært en garanti for ivaretagelse og gjennomføring av arbeidsoppgaver innen kultur- og kulturminnevern. Midler til kulturminnevern bør være øremerkede, slik at kulturminnevern ikke opplever å bli nedprioritert i konkurranse med andre viktige og presserende oppgaver som fylkeskommunene har. Dette vil fort føre til lite forutsigbare rammer for kulturminnefeltet. Det er et sterkt ønske blant dem som arbeider med kulturminner i fylkeskommunene i dag, at de økonomiske rammene er tydelig redegjort for slik at det fortrest mulig kan utvikles en oversiktlig kompetanseutvikling- og rekrutteringsstrategi i denne prosessen.

Forskerforbundet er også bekymret for hva Riksantikvarens restportefølje skal omfatte, og hvordan denne skal defineres. Her er det tvilsomt om «kulturminner av særlig stor nasjonal verdi» er en dekkende betegnelse eller et egnet kriterium. Det bør være i alles interesse at forskriften skaper tydelige rammevilkår fremover i tid, og ikke åpner for nye dragkamper om oppgaver.

Det at departementet legger til grunn at forvaltningen av de fire store middelalderbyene overføres til fylkeskommunene på et ubestemt fremtidig tidspunkt, vil bidra til usikkerhet om denne overføringen.

Forskerforbundet forutsetter at Riksantikvaren vil ha myndighet til å gå inn og overta saker der hensyn til kulturminner nasjonal verdi ikke er ivaretatt. Samtidig er vi skeptiske til en slik kategorisering av interesser og oppgaver, da det kulturelle mangfoldet i landet vårt vil omfatte mange oppgaver som må sies å være av nasjonal interesse, selv om virksomheten ikke er definert med et klart nasjonalt oppdrag.

Kommentarer til forslagene i ny forskrift

§ 1. Paragrafen definerer partene som forskriften omtaler og som sammen med departementets og Riksantikvaren utgjør kulturminneforvaltning.

Bokstavpunkt b) lister opp sjøfartsmuseene. De forskjellige sjøfartsmuseene er organisert på forskjellig vis, og dette kan by på noen forvaltningsmessige utfordringer som det kan være greit å få avklart nærmere. Forskerforbundet er imidlertid av den oppfatning at en oppsplitting av utgravnings- og forvaltningsansvaret for skipsfunn delt etter hvilke element kulturminnet befinner seg i, er uheldig. Vi ser få faglige argumenter til støtte for det. Videre vil det splitte opp et forskningsmiljø som er lite, men svært effektivt og fordele ansvaret og materialet over flere aktører, hvorav mange av dem ikke har forskningskompetanse på området. I høringsnotatet påpekes det at det innen marinearkeologien er svært få dispensasjonssaker årlig, et tydelig argument for at det ikke er formålstjenlig å bygge opp flere nye spissede og kostbare kompetansesentre. Det vil antagelig dessuten gå hardt utover sjøfartsmuseene, føre til en forvitring av forskningsmiljøet og kompetansen på dette lille, men viktige fagfeltet og spre kildematerialet over flere aktører. Fragmentering av gode og spissede fagmiljøer er ellers ikke i tråd med god forvaltningspraksis og kan føre til oppløsning av aktive og viktige forskningsmiljøer. Det framstår uklokt at ansvaret stykkes opp mellom flere ledd og institusjoner enn i dag. Forskerforbundet vil derfor anbefale at dispensasjonsmyndigheten knyttet til kulturminnelovens § 14 beholdes hos Riksantikvaren og at de til enhver tid definerte sjøfartsmuseene får et overordnet ansvar for utgraving av skipsfunn.

§ 2 beskriver Riksantikvaren myndighet

Det er positivt at fastsettelse av budsjett for arkeologisk utgravning blir beholdt hos Riksantikvaren. Endringene i myndighetsansvaret vil antagelig ikke påvirke Riksantikvarens bemanningsbehov knyttet til direktoratets oppgaveportefølje mer enn årlige variasjoner i midler satt av over statsbudsjettet.

§ 3 beskriver fylkeskommunens myndighet

Nytt er at myndighet overføres direkte til fylkeskommunene, heller enn at de gjennomfører oppgaver på delegert myndighet. Håndhevingen av undersøkelsesplikten må, slik forslaget er lagt ut, følges med skarpt blikk av Riksantikvaren. I en rekke saker vil kryssende interesser bli problematisk å håndheve i politisk styrte enheter, og det er en reell fare for at

kulturminneinteresser settes til side for arealaspectet og ønsket samfunnsutvikling i regionene. Forvaltningsmuseene og NIKU har sterk faglig kompetanse på sine områder innen kulturminnevernet og bør gjøres til rådgivende instanser i saksbehandlingen av kulturminnesaker innenfor disse ansvarsområdene.

Forskerforbundet er positive til at kulturminnevern og – forvaltning gjøres enklere, men er skeptiske til at fylkeskommunen både skal ivareta førstelinjeoppgaver og være klageinstans.

§ 5 beskriver universitetsmuseenes myndighet

Forslaget til endret forskrift innebærer overført myndighet på linje med de oppgavene som tidligere var delegert, og gjelder i tillegg oppgaver knyttet til skipsfunn på land, noe universitetene i Stavanger, Oslo og Bergen tidligere ikke har håndtert. Forskerforbundet ser ikke det formålstjenlige i dette.

§ 6 beskriver sjøfartsmuseenes myndighet.

Forslaget, slik det foreligger, innebærer at myndighet overføres permanent til sjøfartsmuseene, og ikke kun delegeres myndighet som har vært tillagt Riksantikvaren. Som påpekt under § 1 bokstav b), er sjøfartsmuseene organisert på forskjellig vis. Forvaltningsmessig virker det derfor riktig å opprettholde dagens ordning med at fullmakten ligger hos et nasjonalt, statlig direktorat.

På den annen side innebærer forskriftsforslaget at oppgaver som tidligere har vært delegert til sjøfartsmuseene, nå overføres til universitetsmuseene. Dette gjelder skipsfunn som befinner seg på land. Denne endringen er vi, som nevnt over, skeptiske til, i frykt for at spesialkompetanse nedbygges.

§ 7 – Underretningsplikt.

Punkt 1. Det er naturlig at NIKU også inkluderes i denne paragrafen i de sakene hvor NIKU, Riksantikvaren, fylkeskommunene, forvaltningsmuseene har ansvarsområder som grenser mot hverandre eller tangerer.

§ 9 Gjennomføring av arkeologiske utgravninger mv.

Punkt 1 bokstavpunkt a. Her bør det avklares at universitetsmuseene ikke har utgravningsansvar for kulturminnene listet opp under bokstavpunkt C. Bokstavpunkt C. her må det presiseres at NIKUs ansvar omfatter «middelaldersk bygrunn, kirker, *kirkesteder* og *kirkegårder*, forsvarsverker fra middelalder og rester av alle slike kulturminner»

Nasjonalt register for kulturminner

Avslutningsvis vil vi ta opp et forslag om et nasjonalt register for kulturminner og ber departementet arbeide videre med hvordan registrering av kulturminner i et nasjonalt kulturminneregister bør implementeres.

Et nasjonalt kulturminneregister med autoritative data om kulturminner og kulturminneforvaltningen er en forutsetning for effektiv forvaltning på alle nivå innenfor kulturminneforvaltningen. Autoritative data om kulturminner; dvs. et legalt og allment akseptert grunndataregister, er nødvendig for saksbehandling eller planlegging i offentlige virksomheter.

Kulturminneregisteret vil ivareta en rekke andre hensyn utenfor kulturminneforvaltningen, som for eksempel grunnlag for forskning, gi samfunnet for øvrig tilgang til digital informasjon om kulturminner med potensiale for innovasjon og næringsutvikling, og generelt sikre transparens i den offentlige forvaltningen.

Dette arbeidet forutsetter en nasjonal strategi og mulighet for å drive en helhetlig nasjonal kulturpolitikk og evne til å stake ut en tydelig retning for utvikling på kulturminnevernfeltet.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet

Petter Aaslestad
Leder

Hilde Gunn Avløyp
Generalsekretær